

Le v lastnem tisku
ie moč in bodočnost!

Nova Sramota

Št. 44

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrtno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon šte. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočkovni račun šte. 17.177. Poštni predal šte. 74.

Ustvarjajmo značaje

Telesno zdrav, razumsko močan človek je sposoben, da se uveljavi v življenju, da premaga ovire, da ruši kar je staro in trhlo, da gradi novo in lepše. Toda k telesnemu zdravju in k razumski moči se mora brezpogojno pridružiti tudi moralna sila, ki človeku šele daje polno vrednost. Hočemo reči bolj jasno: le nepokvarjen človek, ki hodi ravna pota, ki je vedno zvest in dosleden samemu sebi, bo v položaju, da z uspehom sodeluje pri graditvi velikih življenjskih zgradb naroda in človeške družbe. Na žalost je tako, da so zdravi, krepki, razumsko bistri ljudje tuptam tudi do skrajnosti pokvarjeni, sposobni, da za bogastvo svojega razuma in zdravlja uporabljajo v ogabne, največkrat osebne namene, v škodo bližnjega in družbe. To so slabi značaji, katerim ni nič sveto, ako jim gre za to, da dosežejo svoje. Skrajno nevarni so taki ljudje. Na obrazu imajo vedno prijazno smehljaj, prijazni in ustrežljivi so na vse pretege. Hodijo okoli v ovčji obleki, v notranjosti pa imajo značaj volkov in hijen, steklih psov in brezsrčnih tigrov.

Posebno med delavstvom se plazijo pokvarjeni značaji, ker mislijo, da so duše delavcev najbolj dovzetne za sladke limance, za mamljive mreže in judovsko prebrisano omamljanje in zapeljevanje. Delavec živi težko življenje in rad bi ven iz tega pekla dnevnih skrbi in težav. Tudi delavcu se hoče vsaj malo solnca. Kdo bi mu to zameril, saj ima do solnčnih žarkov pravico kot vsako živo bitje te izmučene zemlje! Delavec je zato bolj sposoben, da v vsaki lepi in zapeljivi besedi vidi žarek upanja na boljše dni in rad sledi onim, ki te lepe in zapeljive besede izgovarjajo, ne da bi našel čas in voljo, da bi takim «voditeljem» malo bolj natančno pogledal v dušo. Pokvarjen človek se ničesar ne sramuje in je sposoben, da brez rdečice na obrazu danes preklinja to, kar je včeraj blagoslovljal, da danes proglasi drug nauk kot včeraj, da se danes suče po drugem vetru kot je delal še včeraj. Pokvarjenec živi od same demagogije. Tu pa tam se naredi kot da bi s težavami in trpljenjem delavca mislil resno in se pridruža nad kapitalom, ki ga je treba streti in dati na verigo. Pokvarjenec ima v življenju nebroj prilik, da bi svoj lasten kapital dal na verigo in ga uporabljal po načelih, s katerimi krmi druge. Toda bolj prijetno je pridigovati o vodi in

Zgrešena pot

Francija zopet preživlja resno gospodarsko in denarno krizo. V tej državi so taki pojavi že kar vsakoletna stvar. Ministri se morajo s posebnimi odredbami truditi, da gospodarski in socialni voz zopet speljejo na pravi tir, vsaj za določen čas. Sedanje krizo misli vlada, glavno finančni minister rešiti, odnosno ublažiti tudi s sledečimi dalekosežnimi socialnimi odredbami. Na celi črti ima veljati načelo gospodarskega liberalizma in morajo pasti vse ovire, ki so bile svobodni trgovini na poti. V državnem proračunu se ima uveljaviti skrajno štednja, davki se zvišajo, kontrola

cen na veliko odpade, 40-urni teden je tako skrčen, da skoraj nikjer ne pride v poštev. Izvedeni so veliki odpusti osebja, zlasti pri železnici. Nadurno delo postane obvezno z malenkostnim naplačilom. Nadurno delo je uvedeno zlasti v industrijah, ki delajo za državno obrambo. Tujci ne smejo biti delavski zaupniki. Ta odredba je gotovo pametna in potrebna. Delavske dopuste je razdeliti na celo leto, da ne nastopi zastoj v proizvodnji.

Tako bo glavno breme težav gospodarskega in finančnega življenja nosil mal delovni človek. To bo seveda rodilo novo socialno krizo.

Delavski sloj in demokracija

Za delavski sloj je politična demokracija le sredstvo, da si po njej pridobi tudi gospodarsko in socialno demokracijo. Za delovno ljudstvo vsebuje beseda demokracija mnogo več, zanj pomeni odpravo slehernih preprav in nadvlade tako v političnem kakor v gospodarskem in socialnem smislu. Da se bo to doseglo, je potrebno, da si v prvi vrsti pribori politično demokracijo, ker mu samo ta daje možnosti nadaljevati borbo še za od-

pravo zatiranja na gospodarskem področju, za uvedbo gospodarske in socialne demokracije.

Zato se delovni sloji na vsem svetu bore za demokracijo, v prvi vrsti za politično demokracijo, ki naj bo prvi korak do popolne demokracije tudi na gospodarskem in socialnem področju, prvi korak v boljše in veselejše življenje vseh delovnih ljudi, predvsem malih ljudi, ki najbolj občutijo težo današnjega življenja.

Nemčija in kolonije

—k Z rastočimi zunanjepolitičnimi uspehi Nemčije prihaja že na dan zahteva po vrnitvi kolonij, ki jih je Nemčija s svetovno vojno izgubila.

Ne da se spuščamo v podrobnosti, naj služijo ti-le podatki, ki bodo slehernemu laiku pokazali, kdo bo plačal račun za vrnitev kolonijalnih posesti.

Prva največja in najbogatejša bivša kolonija Nemčije je vzhodna Afrika, ki se sedaj imenuje Tanga-

nijska. Ta kolonija je imela leta 1935. 5 milijonov 135.000 prebivalcev. Razdeljena je bila med Anglijo in Belgijo. Največ je dobila Anglija.

Glavni proizvodi te kolonije so: zlato, bombaž, konoplja in kava. Vse kar Nemčija nujno potrebuje. Druga največja kolonija je bila Nemška južnozahodna Afrika. Ta kolonija ni rodovitna in šteje le 360.000 prebivalcev, bila je pasivna. Upravlja jo Južnoafriška Unija.

Tretja po velikosti je bila kolonija Afriški Kamerun. Razdeljena je bila med Anglijo in Francijo, kjer prebiva 825.000 prebivalcev. Glavni proizvodi so: kakao, palmovo olje, kavčuk, kokosovi orehi, banane in mandeljni.

Četrta najmanjša kolonija je bila Togo. Ta kolonija šteje 1 milijon prebivalcev in je bila za Nemčijo najbolj aktivna. Razdeljena je bila med Francijo in Anglijo. Proizvodi so: kakao, palmovo olje, kokosovi orehi, bombaž, mangan, zlato in diamant.

Nemške izvenafriške kolonije so Kiaočao, sedaj pod oblastjo Japonske, dalje otoki v Polineziji, in sicer: Mariane, Karoline, Maršalski otoki, Samoa, Nemška Nova Gvineja ali Cesarja Viljema dežela in Salomonski otoki.

Te kolonije zahteva Nemčija nazaj.

Kakor stvari stoje danes, se Angleži ogrevajo za vrnitev kolonij, in sicer onih, ki jih imata v posesti Belgija in Francija.

Račun bodo plačali najbrže Francozi in druge manjše države. Anglija pa samo dirigira. Je pač še svetovni imperij.

Vprašanje je, kaj bo rekla Nemčija, ki bo imela nedvomno zadnjo besedo.

Koliko je izgubila ČSR

Pred okrnitvijo je ČSR obsegala nad 140.000 kv. km in štela 15 milijonov 300.000 ljudi. Od tega je Nemčija pobrala 28.200 kv. km s 3.600.000 ljudmi. Madžarska je pobrala 12.400 kv. km z več kot milijonom prebivalstva in Poljska je vzela 1000 kv. km z 250.000 ljudmi. Republika je torej izgubila nad 30 odstotkov površine, namreč 41.600 kv. km in 31 odstotkov prebivalstva, namreč 4.850.000. Okrnjena

Po novi razdelitvi bo slovaška manjšina na Madžarskem štela 400 tisoč in 60 tisoč Ukrajincev, Košice bodo štela 42.000 Slovakov, 11 tisoč Madžarov, 5700 Judov in 3400 Nemcev. Užhorod je štel 300 Čehov in Slovakov, Munkačevo 2700 Čehov in Slovakov, 5600 Madžarov, 6500 Ukrajincev in 9000 Judov.

Denar naših izseljencev

Pritok izseljeniškega denarja v našo državo po letu 1919. je dosegel do danes ogromno vsoto: blizu 12 milijard aktivnih vrednosti. V tem času pa more zabeležiti naša zunanja trgovina pasivnost v znesku 5,5 milijarda dinarjev. To pomeni, da so nam izseljenci presneto priskočili na pomoč pri naši zadolženosti. Kako bi kaj izgledala naša pasivnost v zunanji trgovini, ko bi se izseljenci naenkrat skujali?

Iz naših revirjev

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d. je sklenila zvišati osnovno glavnico od 625.000 na 5 milijonov dinarjev.

Za državnega komisarja pri svinčenem rudniku v Mežici je bil imenovan odvetnik dr. Emil Stefanović. Doslej je bil komisar vsakokratni rudarski glavar. Zadnji komisar je bil prerano umrl ing. Josip Močnik.

Delavske plače in cene izdelkov

Za delavsko mezno politiko je važno, da vemo, kako visoki in kakšni so stroški proizvodnje posameznih industrijskih ali obrtnih izdelkov, nič manj važno pa ni vprašanje cen teh produktov, posebno pa odstotek, ki odpade na delavske plače od vseh proizvodnih stroškov. Najvažnejši produkcijski stroški so cene surovin, pogonske sile in raznih pomožnih obratov, ki spadajo k vzdrževanju celotnega podjetja. Posebno veliko gospodarsko in socialno vlogo pa igrajo plače, prejemki delavcev in nameščencev. Pravičnih cen in pravičnih plač ne moremo določiti, ako nam ni znano, v kakšnem razmerju stoji vsota plač k brutovrednosti izdelanih proizvodov, odnosno k prodajni ceni izdelkov ali v daljših poslovanjih k čistemu dobičku, ki ga ima podjetje iz prodane lastne produkcije. V mislih moremo imeti samo podjetja, ki nimajo značaja kapitalno-intenzivnega podjetja, ki torej v pretežni meri proizvajajo s človekovo delovno silo in ne s silo kapitala, ki je v obrat investiran in ki se izraža v pretirani in profinjeni mehanizaciji ali v velikopotezni pomnožitvi produkcije s pomočjo velike vsote investiranega kapitala. Plača je najvažnejši činitelj pri prodaji odnosno nakupu proizvajanih predmetov, plača je nosilec kupne moči delavskih množic. Če plača ni v zdravem razmerju z vrednostjo, s prodajno ceno blaga, nastanejo gospodarske krize, v kateri gospodarska potrošnja zaostaja za proizvodnjo.

Takih študij pri nas nimamo. Zbiranje tozadevnih podatkov bi olajšalo mezdne boje odnosno mezdna pogajanja, javna oblast pa bi imela zanesljivo osnovo pri določanju cen in bi znala uspešneje zatirati ne-

zdravo konkurenco. V Nemčiji so izračunali, da je leta 1936. surovi donos proizvodov važnejših industrijskih družb znašal 8625 milijonov mark, vsota plač pa 3956 milijonov mark ali 45,9% donosa. V posameznih industrijah so ti odstotki zelo različni, kar je posledica posebnih produkcijskih prilik v raznih podjetjih. V rudarstvu je odstotek plač to leto znašal 53,6%, v industriji stavbenega materiala 37,6%, v železarski, jeklarski in kovinski industriji 50,9%, v elektrotehniki 59,5%, v tekstilni industriji 45,1% v papirni industriji 40,6%, v usnjarstvu 37,9%, v pivovarstvu 40,11%, v oblačilni industriji 30,8%. Za pravilnost računov, odnosno za oceno primernosti plač so važni še izdatki za davke, za obresti, odpisi, socialne dajatve. Posobno zanimivi so odpisi, ki so običajno radi zelo visoki, navadno nad 10% donosa. Z odpisi dostikrat vodijo podjetja nečedno ali ne-

socialno politiko. Ne bi bilo pravilno, ako bi socialne dajatve, zlasti prostovoljne, prišteli vedno k plačam, kajti mnoge socialne dajatve pridejo delavcem šele v prihodnjih letih v korist. Običajno je socialne dajatve prišteti k letni plači do zneska 3—5%. Znesek dividend je dosegel v najboljšem primeru 6% plač.

Za zdravo gospodarsko in socialno politiko bo prav, ako se Delavska zbornica, odnosno socialno-ekonomski institut posveti zbiranju in študiju teh pojavov v našem gospodarstvu, vsaj za važnejše gospodarske panoge. Take številke bodo značilnega pomena za vsako načrtno gospodarstvo in bodo s potrebno jasnostjo pokazale tako našo delavsko revščino kakor prekomerno bogastvo ali izkoriščanje na drugi strani. Tudi občinska socialna politika vsaj onih mest, trgov in krajev, v katerih obratuje večja industrija, bi se morala zanimati za take številke, da ve, kako žive občani. Na splošno je čas, da bi se občinska socialna politika vsaj malo približala delavskim socialnim problemom in zlasti skrbela za pravilno ureditev delavskih plač.

Nova uprava Borze dela

Ban dravske banovine g. dr. Načlačen je z odlokom od 8. novembra t. l. razrešil sedanjo samoupravo javnih borz dela in je imenoval nove člane iz vrst delojemalcev in delodajalcev. Borze dela so važne delavske socialne ustanove, ki imajo skrbeti za zaščito brezposelnih delavcev. Te ustanove razpolagajo z velikimi sredstvi, v dravski banovini letno okoli 8 milijonov dinarjev. Niti polovica tega denarja se po proračunu ne predvidi za brezposelne podpore. Ostanek se uporablja zlasti v investicijske svrhe, predvsem za delavske domove in stanovanja. Tudi za poklicne svetovalnice in posredovalnice je name-

njen ta denar. Socialne naloge te ustanove so zelo važne. Denarna sredstva dobiva borza od posebnih prispevkov, ki jih plačujejo vsi delavci brez izjeme in brez ozira na spol in starost in organizacijo, kateri pripadajo.

Novi člani glavne Borze dela v Ljubljani so: delodajalec-stavbenik Ogrin Ivan, Kavka Karel in industrijalec Hren Ignacij, delojemalci so: Globočnik Rajko, uradnik posojilnice, Lužar Franc, tajnik Zveze združenih delavcev in Bercier Avgust, uradnik kino podjetja. V celjski podružnici zastopa delavce Lenard Zvonko, uradnik po-

sojilnice, v mariborski Čepe Adolf, tkalec in v mursko-soboški Brumec Joško, advokatski koncipijent.

Plačani dopusti v Angliji

V Angliji je leta 1937. minister za delo ustanovil odbor, ki naj ugotovi, v kakem obsegu se izvajajo plačani dopusti za delavce.

Odbor je ugotovil, da je bilo deležnih plačanega dopusta 7.750.000 delavcev, torej 40 odstotkov vsega delavstva, ki ga je 18.500.000. Odbor je dalje mnenja, da so sedanje okoliščine ugodne za to, da se urede plačani dopusti za vse delavstvo, ki je podvrženo socialnemu zavarovanju.

Dopusti naj bi znašali najmanj 6 delovnih dni in naj bi jih uživali upravičenci nerazdeljene. Nastop dopusta naj bi bil ob pričetku poletja in v začetku oktobra vsakega leta.

Angleško delavstvo torej lahko upa na splošno vpeljavo plačanih dopustov.

700.000 Slovanov na Madžarskem

Z revizijo mej med Češkoslovaško in Madžarsko se je narodno stanje na Madžarskem znatno spremenilo. Po podatkih je med 1 milijon 60.000 novo došli državljani Madžarske 456.000 ljudi nemadžarske narodnosti. Od tega je nad 300.000 Slovanov in Rusinov, 150.000 Židov in okoli 10.000 Nemcev. Na ta način prebiva sedaj na Madžarskem 600.000 Nemcev, 500.000 Slovanov, 120.000 Jugoslovanov, 50.000 Rusinov, 20.000 Rumunov in 580.000 Židov. Od skupnega števila prebivalstva Madžarske odpade na nemadžarske narodnosti 18 odstotkov.

Naše narodno gospodarstvo

Povprečno število vseh zavarovancev OUZD-a je znašalo v septembru 1938 103.972 oseb. V primeri z lanskim letom se je število zavarovanih delavcev zvišalo za +1938 oseb ali +1,90%, medtem ko je v primerjavi z mesecem avgustom 1938 že nekoliko sezijsko nazadovalo, in sicer za -444 oseb ali -0,43%.

Večje konjunkturalne priraste zaposlenosti beležijo sledeče industrije: tekstilna +731 del., predelovanje lesa in rezbarstvo (mizarji, kolarji itd.) +569 del., hišna služinčad (gospodinjstvo) +352 del. itd., konjunkturalno nazadovanje pa gradnje železnice, cest in vodnih zgradb -309 del., tobačna industrija -147 del., gozdno-žagarska industrija -131 del. itd.

V sezijskem pogledu ni prav posebno napredovala nobena industrija. Naj omenimo samo tekstilno industrijo s prirastkom +186 delavcev, trgovino +146 delavcev in oblačilno industrijo +138 delavcev. Nazadovale so pa zaradi pojema-joče sezijske predvsem gostilne, kavarne, krčme itd. (tujski promet) za -458 del., industrija kamenja in zemlje -306 del., gradnje nad zemljo -273 del. itd.

Karel Nový:

39

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Na svetu so vse tako uredili, da bi tisti, ki nima nič, faktično ničesar ne imel. Ko bi imeli vsi zado-
sti, pa bi videl, kako bi bilo. Ali bi mogel kdo vladati? Čeprav smo v republiki, zmerom hoče kdo vladati. Ko bi bili vsi enako bogati, kdo bi poslušal in služil? Siromaki morajo biti zato, da služijo bogatinom.»

Jože si je drznil mahovati z roko nad tem čenčanjem in reči: «Stroji naj služijo ljudem in ne ljudje strojem.»

«Haha!» se je zasmel Ditrich. «Glejte, prijatelj... kaj sem že hotel reči... ljudje, kajne, so si izmislili bager, da bi opravljal delo za sto ljudi, da bi podjetnik več zaslužil. Tamle so zidali žičkovsko skladiščno postajo. Saj sem gledal. Vsa izkopavanja in navoze so opravili trije bagri. Trije bagri in enajst ljudi. Najprej je sedem vlakov nakopalo trideset ljudi, potem dvajset, nazadnje pa je delovodja z nagradami spravil tako daleč, da je enajst ljudi napravilo devet vlakov! Država je oddala stavbo podjetju in to je zaslužilo kupe denarja ravno s tem, ker mu je bilo treba najeti samo par ljudi. Drugikrat bi se bilo tam preživljalo pet sto ljudi! Ali pa vzemimo pregrado pri Vranem, štehovicko pregrado. Od prevrata se je pisalo in govorilo in čečkalo in čeljustalo, da bo z gradnjo pomagano vsemu povltavskemu okrožju, pa imaš na pregradi je razen bagrov delalo par revežev iz Podkarpatske Rusije in celo Povltavje je brez dela in žre pesek.»

«Da,» je kimal Jože in pljuval proti gašperčku. «Da, stroje uporabljajo, da bi jim nadomeščali ljudsko silo in iz človeka so tudi že napravili stroj. Pri Fordu, pri Bat'i.»

Življenje se mu je zazdelo sivo, pusto in golo kakor dolinica in planjava pred kolonijo.

*

Venušek je po daljšem prestanku zopet obiskal kolonijo. Bil je v popolnoma novi obleki, in v sivem raglanu se je zdel mnogo močnejši in starejši, skoraj odrasel.

«Koga si pa slekel?» je vprašal Ditrich. Venušek se je nakremžil in molčal. Nato je stopil v sobo za Magdaleno. Sédel je na stol pri vratih in jo kar naprej gledal, le tu in tam je iztegnil noge in se oziral na konce svojih rumenih čevljev. Potem jih je znova potegnil pod sebe in njegove oči so lepele na Magdalenin tilnik. Njegovo zvedavo obličje je bilo suho, zagorelo in v njem so se kakor v okoreli zemlji svetile lučice oči.

«Venušek, kaj bi rad?» ga je povprašala Magdalena; danes se je skoro začudila, da ga tika.

«Prišel sem vaš obiskat,» je rekel in uporno strmel v tla.

«Vidiš, kako si priden.»

Vstal je in pokazal nazobčane zobe. Toda zopet ga je obšla zadrega. Del si je čepico na glavo, vtaknil roke v hlače in se začel zibati. Z nasmehom ga je opazovala.

Končno je pregovoril:

«Poizvedoval sem po delu za vas. Lebrovka bi si dala napraviti obleko.»

«Krasno, Venušek! Kdo je to Lebrovka?»

(Dalje prih.)

Zunanje politične vesti

—k Češkoslovaška izdeluje novo zvezno ustavo, ki bo slonela na federativni osnovi. Slovaki dobe celo svojo lastno armado. Pripravlja se tudi na volitve novega predsednika republike, ki bo najbrže sedanji zunanji minister Chvalkovsky, ako smemo verjeti časopisnim vestem. Istočasno pa je sedanja vlada sklenila, postaviti pod odgovornost vse odločujoče činitelje, ki naj bi bili krivi češkoslovaške katastrofe, v prvi vrsti bivšega predsednika republike dr. Beneša. Vse te vesti je treba vzeti z veliko rezervo zato, ker čas hiti, dogodki še bolj in kdo ve, kaj nam prinese jutrišnji dan.

Morda bo kmalu prilika, o teh zamotanih vprašanjih in dogodkih pisati kaj več.

Za danes bi bilo brezplodno, ker še vedno velja češkoslovaška cenzura za poročila v inozemstvo.

Nemčija, ki je brez enega samega strela dosegla revizijo mej Češkoslovaške, želi po skoro končani zasedbi Krkonošev še okrog 100 čeških občin in ponuja v zameno dva manjša premožovnika pri Mostu.

Vse vladno delo, kolikor ga ne ovira protizidovska akcija, je pa posvečeno zahtevi po vrnitvi bivših nemških kolonij.

Hitler je v zadnjem radijskem govoru odločno naglasil, mi hočemo kolonije nazaj. Ako nam jih ne bodo hoteli dati, si jih bomo vzeli sami. Mi nimamo, spričo dogodkov, ki so se v zadnjih mesecih odigravali, prav nobenega povoda dvomiti, da se bodo tudi te Hitlerjeve besede uresničile v celoti.

Anglija sedaj ureja svojo notranjo in zunanjo politiko v sklopu s silno oboroževalno akcijo, ki je največja, kar jih je svet doslej čul. Zakaj?

Chamberlain bo v kratkem ponovno potoval v Francijo, da se dokončno sporazume za vsa vprašanja, ki jih je odprl Münchenski sporazum.

Morda bo potoval tudi v Berlin, kjer se bo dokončno domenil glede vrnitve kolonij.

Danes čitamo vesti, da je isti Chamberlain včeraj v spodnji zbornici na neko vprašanje glede vrnitve kolonij odločno izjavil, da Anglija kolonij ne bo vrnila. Govoril je resnico, ker bodo tudi ta račun plačali drugi.

Turčija je izgubila ustanovitelja, prepovedatelja in modernizatorja Kemala Atatürka. Njegovo bolezen so kot običajno prikrivali, zato smrti ni prišla iznenada. Vsekakor je Turčija s svojim predsednikom mnogo izgubila in le nastaja vprašanje, če bodo pod novim vodstvom vse Kemalove zamisli šle dosledno svojo pot, kakor so šle doslej.

Kitajsko-japonska vojna traja dalje z menjajočimi se uspehi.

Kitajci prodirajo na eni strani, Japonci na drugi. Japonci imajo doslej zasedeno polovico Kitajske, kar pomeni, da se Kitajska še dolgo ne bo čutila premagane.

Delegatski zbor NSZ

V nedeljo dne 13. nov. t. l. se je vršil v dvorani Delavske zbornice izredni delegatski zbor NSZ, katerega se je udeležilo ogromno število delegatov iz vseh krajev naših podružnic.

Ob 9. uri je otvoril zborovanje predsednik NSZ tov. Juvan, ki je poudarjal važnost sestanka, nakar je sledilo poročilo tov. dr. Alujeviča, ki je nadrobno obrazložil osnutek sprememb v pravilih NSZ. Večina delegatov se je s spremembami popolnoma strinjala in so bila nova popravljena pravila soglasno sprejeta.

Po poročilu tov. tajnika se je po odstopu tov. predsednika, ki se je zahvalil za vsestransko pomoč pri svojem 30 letnem delu kot predsednik NSZ konstituiral nov odbor s tov. Tinetom Zupanom kot novim predsednikom na čelu. Za zasluge svojega dela je bil tov. Juvan imenovan za častnega predsednika NSZ.

S tov. Juvanom odhaja s pozorišča NSZ osebnost, ki ni bila navzoča samo pri rojstvu NSZ, temveč tudi nadaljnji voditelj in vzgojitelj naraščaja in je ob njegovem odhodu lahko ponosen na svoje delo. Zakaj vodstvo organizacije je izročil mlademu njegovemu učencu tov. Zupanu, ki že dolgo stoji ob strani onih, ki so bili vidni pri delu NSZ.

Tov. Juvana bo ohranilo članstvo NSZ v najlepših spominih in se je posebno razveselilo ob njegovih besedah, ko je rekel, da ga bo kljub odsotnosti vleklo nekaj nazaj in da bo vedno na razpolago s kakršnim koli delom za procvit in napredek NSZ.

Iz naših delavskih krajev

Jesenice

V nedeljo dne 20. t. m. se bo vršilo na Jesenicah v prostorih Sokolskega doma

zborovanje

delavcev KID, ki so organizirani v Narodno strokovni zvezi.

Na sestanku bodo funkcionarji poročali o splošnem položaju delavstva z ozirom na redukcije in dogodke zadnjih dni.

Važno je za vsakega člana, da se sestanka gotovo udeleži, t. j. mišljeno tudi za tovariše iz Javornika.

Odbor.

Opozarjamo vse tiste, ki želijo prebiti zimski čas s čitanjem, da se poslužujejo knjižnice Narodno strokovne zveze, katera posluje vsak petek od 19. do 21. ure in vsako nedeljo od 9. do 11. ure dopoldne v prostorih Sokolskega doma na Jesenicah. Vsakdo se lahko poslužuje te knjižnice, četudi ni član NSZ.

Za zimski čas se je pri podružnici nanovo osnoval prosvetni odsek, ki je širokopotezno načrtal letošnji zimski program. Prosvetni odsek sestoji iz naslednjih tovarišev in tovarišic: Žen Tine, Adervald Ema, Majetič Viktor, Šlibar Cvetka, Žen Maks, Vidmar Franc, Dolenc Franc.

Glavni odbor NSZ pa je sledeč:

predsednik Zupan, I. podpredsednik dr. Bohinjec, II. podpredsednik Oven, I. tajnik dr. Alujevič, II. tajnik Jamnik, I. blagajnik Ambrožič, II. blagajnik Hočevar, odbornik Terkuč; predsednik N. O. dr. Kovič, člani N. O. Juvan France, Stanke, Pivk, Markizeti.

Zaradi odsotnosti predsednika tov. Zupana, ki je zaposlen na Jesenicah, bo vodil posle predsednika podpredsednik tov. dr. Jože Bohinjec. Pod njegovim vodstvom je zajamčen viden napredek in samo želimo, da bi vodstvo NSZ, ki je v najboljših rokah, imelo zadostno podporo pri svojem članstvu.

Po konstituiranju novega odbora se je med drugimi slučajnostmi rešilo važno vprašanje povišanja članarine od 5 na 7 din, s katerim zneskom bi potem dobili člani vse štiri številke «Nove Pravde». Obvezno od sedaj naprej je, da je vsak član NSZ naročnik svojega stanovskega glasila «Nove Pravde».

Ob zaključku lepo uspelega zboranja je imel podpredsednik tov. dr. Jože Bohinjec na zbrane delegate krasen nagovor, kjer je prosil, da se delegati temeljito poprimejo dela za propagando NSZ in «Nove Pravde», ker je le v skupnem delu in medsebojnem podpiranju dana možnost vidnega napredka.

Delegatski zbor, ki je v miru in uspešno končal pozno opoldne, je zaključil tov. Zupan z željo, da bo ob drugem delegatskem zborovanju beležiti še večje uspehe kakor ob priliki tridesetletnega obstoja.

Vse tovariše, ki imajo veselje do petja, opozarjamo, da se prijavijo med uradnimi urami v podružnični pisarni, ker se je osnoval «Združeni pevski zbor Sava» in ki ima redno pevske vaje v godbeni sobi Sokolskega doma.

Tovariši, upoštevajte inicijativo, ki se vam nudi za izobrazbo in redno prihajate v naše prostore.

Dne 6. novembra t. l. se je poročil naš tovariš Kozjek Vinko z gđ. Ravnik Ivanko, hčerko iz napredne družine, ki jima želimo obilo sreče!

Medvode

Kakor smo že čitali v zadnji «Novi Pravdi», je papirnica Goričane, Vevče ustavila svoj obrat. Anketa, ki se je vršila 11. t. m., je bila tako rekoč brezuspešna in ni izgleda, da bi se skoraj pričelo z delom.

Podružnica je že pred ustavitvijo obrata imela sejo glede prireditve, kakor smo že poročali v «Novi Pravdi», ki bi se vršila dne 20. t. m. v Sokolskem domu, in sicer igra iz življenja beračev «Dva bregova» ali «Rona». Po igri se vršita ples in zabava.

Tovariši, v 42. št. «Nove Pravde» smo naprosili članstvo, da se te prireditve udeleži v čim večjem številu. Toda takrat še niso legle temne slutnje na delavstvo glede ustavitve obrata v Goričanih. Danes pa leži ta težka resnica nad delavstvom, ki se spreha v brezdelju. Seveda v takem primeru ni mogoče siliti delavstva, da se udeležuje veselice, ko kmalu niti za najpotrebnejše ne bo. Prosimo pa ostalo delavstvo v tovarni Medie, ki je zaposleno, da se prireditve zagotovo udeleži.

Prosimo tudi ostalo občinstvo, da se prireditve polnoštevilno udeleži in tako vsaj malo pripomore, da se olajša beda brezposelnim. Tudi vse okoliške podružnice in sorodna društva naprošamo, da se naše prireditve udeležijo, kolikor jim bo to mogoče.

Maribor

Proslava 70 letnice organizacije grafičnih delavcev se je v Mariboru končala z lepo uspelim slavnostnim obnim zborom te organizacije. Občnega zbora so se udeležili tudi zastopniki mariborskega župana, mariborskih novinarjev in strokovnih organizacij, med njimi NSZ. Poleg drugih je vzorni organizaciji čestital k 70 letnici tudi zastopnik NSZ tov. Kravos, ki je v svojem govoru naglašal, da mora biti organizacija grafičarjev vzor vsem ostalim strokovnim organizacijam, kajti njeni uspehi nazorno dokazujejo, kaj se da doseči z vztrajnim in nesebičnim delom in skupnostjo. K vsem vzorno izvedenim proslavam tega pomembnega jubileja tovariške organizacije moramo le čestitati.

I. letnik predilskega tečaja, katerega prireja podružnica NSZ v Mariboru, je pričel 10. t. m. s poukom, ki se vrši na meščanski šoli v Krekovi ulici. Oni tovariši, ki se še želijo vpisati v tečaj, naj se takoj zgledajo v tajništvo.

Pridobite vsaj enega rednega naročnika!

Pravice in dolžnosti obratnih zaupnikov

Ker se bliža čas volitev obratnih zaupnikov, je potrebno, da se malo seznanimo s pravicami in dolžnostmi obratnih zaupnikov.

Zakon določa, da je delavski zaupnik zakoniti predstavnik delavstva. Zaupnik pa je tisti, ki se mu nekaj zaupa, nekaj poveri. Ako kdo komu da izvršiti neko nalogo, delo ali poročilo, je to zaupano delo.

Praktično pa je vsak človek nekak zaupnik, ki po naročilu koga opravlja delo namesto naročnika. Obratovodja je zaupnik podjetja in ravnatelj in to gre po vrsti do paznika in predelavca. Vsi ti so zaupniki delodajalca, ker jim je delodajalec zaupal upravo in nadzorstvo svoje tovarne. Ti vsi so zaupniki vloženega kapitala.

Vse organizacije od verskih, političnih in stanovskih imajo svoje zaupnike. Zaupnike ima vsaka država doma in v tujini. Zaupniki so bili in bodo, dokler se človeštvo ne bo izpopolnilo na najvišjo stopnjo duha, znanosti in izobrazbe. Torej srečavamo zaupnike povsod v jav-

nem in zasebnem življenju, v državni, varnostni in civilni službi. Delavec, ki je bil izvoljen za zaupnika od svojih tovarišev, pa je delavski zaupnik, ker so mu delavci zaupali in ga izbrali za čuvarja svojih pravic. Za vpeljavo delavskih in nameščenskih zaupnikov v podjetjih je hotel zakonodajalec zaščititi delavca in nameščenca pred močnejšimi delodajalci, namram katerim naj zastopajo delavski in nameščenski zaupniki koristi in pravice delavcev in nameščen-
štev, ki si sami ne morejo dovolj ščititi svojih pravic radi različnih vzrokov.

Naš zakon pozna dve vrsti predstavnikov obratne posadke: delavske in nameščenske zaupnike po § 108. zakona o zaščiti delavcev ter člane krajevnega delavskega odbora in II. rudarsko skupino po zakonu o ustanovitvi rudarskih združenj z dne 14. avgusta 1896.

Danes bomo govorili o prvi skupini.

(Dalje prihodnjič.)

Nemški Michel, francoska Marienne in drugi narodni zastopniki

Potrebno je, da naše čitatelje seznanimo z imeni oziroma nazivi, ki jih uporabljajo za nekatere države namesto uradnega naziva. Namesto uradnega naziva Nemčija beremo: nemški Michel, namesto Francija Marienne, namesto Anglija John Bull in namesto Amerika Uncle (stric) Sam. Zgodovina teh nazivov je čisto prav zanimiva in marsikdaj lepo označuje značaj kakega naroda.

Nemški Michel je prav staro, saj ga izvajajo iz tridesetletne vojne. Tedaj je živel konjeniški častnik Hans Michael von Obentraut, ki je slovel kot izvrsten borec in nasilen pretepač, ki so se ga vsi nasprotniki, posebno nemški katoličani (bil je protestant) zelo bali. Pol za šalo, pol za res so ga imenovali nemški Michel. To ime je po njegovi smrti (leta 1625.) prešlo na njegove in druge nemške vojaké, dokler ni postalo oznaka vsega naroda. V svetu pod tem imenom razumejo nekoliko nerodni, a pošteni nemški značaj. Nekateri pa trdijo, da prihaja to ime od nadangela Mihaela, ki je bil patron nemške države in ki so ga vsi vojaké klicali, kadar so šli v boj.

Praktični nasveti

V prostorih, kjer zmrzuje, ne imejmo posod, ki so napolnjene z vodo ali kako drugo čisto tekočino, ker se voda pretvori v led, ki raznese posode.

Ako te pečejo noge v novi obutvi, ovlaži notranjost čevljev s čistim špiritom, s čimer pečenje nog pre-
stane.

Praktičen umivalnik. Dandanes izdelujemo pohištvo tako, da nam zavzame čim manj prostora, a tem boljše služi. Kuhinjske stolčke brez naslanjal ima skoraj vsaka kuhinja. Marsikdo pa ne bi mislil, da

je lahko tak stolček obenem tudi umivalnik. Stranske deščice so nekoliko širše in v vdolbino, ki nastane pod sedežem, položimo umivalno posodo. Sedež je pritrjen le na eni strani, tako da se lahko odpre in čez njega obesimo v času uporabe brisačo. Ko po uporabi stolček zapremo, položimo v skledo milo in pripor za čiščenje zob. Tako imamo lahko v kuhinji toliko umivalnikov, kolikor je stolčkov.

„Nova Pravda“ mora vzdržati in voditi vse narodno usmerjene sile. — Zato jo podpirajte!

Verjamete ali ne?

— da ima Ljubljana za svoj temelj staro mesto Emona,

— da je to res, ker če le malo dregneš z lopato v zemljo, pa že zadeneš v kak rimski sarkofag z mrtvaškimi kostmi,

— da bo ljubljanski tramvaj vozil od sedaj naprej celo noč, da bodo krokarji lahko v tramvaju, kjer bo toplo, nekoliko počivali, da jih njih boljše polovice ne bodo tako zelo napadale,

— da je luna ob zadnjem mrku »shušala« za par tisoč kg,

— da je nebo na jugoslovanskem nebu zadnje čase od sile jasno,

— da je vsaka sprememba na svetu potrjena s posebnim namenom,

— da bodo ustanovili za brezplačne brezplačne zavode, kjer bodo dobili podpore v višini njegove mesečne plače,

— da je leto 1938. — leto deljenja,

— da bo leto 1939. — leto množenja in

— da bo leto 1940. — leto nošenja,

— da bo interesantno živeti v letu 2000., ko bo cel svet v rokah ene in iste vlade,

— da bo tedaj ena opozicija delovala na Marsu, druga na Jupitru, luna pa bo nevtralna cona,

— da si je pustil sv. Peter napraviti tečaj za nebeška vrata pri trdku, ki je delala vrata državne blagajne,

— da to zato, ker se dado taka vrata dobro zapreti — odpro se pa kar salamensko težko,

— da bo ljubljanski pogrebni zavod razpuščen, ker bodo ljubljancje hodili »umirat« kar na novo zgrajene »žale«.

Pravni svetovalec

Vprašanje: Dve leti sem živela z vdovcem, ki je imel iz prejšnjega zakona enega otroka. Z njim sem zanosila in po zanositvi mi je večkrat obljubil, da me poroči. Pri delu na stavbi se je lani še pred poroko smrtno ponesrečil. Po njegovi smrti se mi je čez pet mesecev rodil otrok. Otrok iz prvega zakona prejema mesečno rento od OUZD, jaz pa zase in za svojega otroka ne prejemam ničesar. Ali imava z otrokom pravico do kakšne podpore ali rente?

Odgovor: Pravico do rente imate vi, kakor tudi vaš otrok, kajti po Zakonu o zavarovanju delavcev imajo pravico do rente neporočene žene, če so živele neposredno pred ponesrečenčev smrtjo vsaj eno leto v skupnem gospodinjstvu s ponesrečenčcem. Če je imela z njim otroka, pa na vsak način. Nezakonski otrok dobi mesečno rento v višini ene četrte zavarovane rentne mezde ponesrečenca; če je tedaj Vaš zaročenec dobival po din 850.— na mesec, boste Vi kot njegova neporočena žena kakor tudi Vaš otrok dobivala vsak po din 283,50 na mesec.

Grafološki kotiček

«Spoznanje»: Pot do spoznanja vodi preko nešteto prevar, mar ne? No, vidite! Pri nas dominira razum notranjim čustvom! Preračunljivost, inteligenca, dobra koncentracija in kombinacija misli, ter dar opazovanja in kritike. Vaša nekdanja odkritost se umika previdnosti in rezerviranosti. Nekaj svojstvenega imate na sebi! Predvsem tudi fin okus in smisel do etike. Brzdajte svojo pretanko občutljivost, pa tudi ujedljivost... Skratka, z Vami ni dobro češnje zobati... Pa dober tek, in brez zamere!

«Soča»: Ste tipična gospodinja, še stare šole, in zato skriti biser, za kar samo častitam četrtemu »vokal« vašega doma. Iz celotne Vaše pisave veje predvsem značilna mirnost in življenjska uravnovešeno. Nežna skrb, natančnost in izredno močno razvit družinski čut je Vam samo v prid. Napram družbi ste obzirni in taktični. Res, korektna dama! Zato ostanite kar ste, in bodite zadovoljni v svojem mirnem in lastnem zatišju! Moj poklon!

«Mara»: Resnica sicer v oči bo-
de, pa naj bo! — Kar preveč ste zaljubljeni vase. Najbrže si mislite, da ste baš vi tista os, okrog katere se mora po taktu sukati ves svet! Ste sicer zgovorna in hudo prijazna, toda oprostite, Vaše »taktike« ne bi okušal rad. Vaši živci niso v redu! Tudi za Vas velja recept, ne stori svojemu bližnjemu ti-
stega, kar si sam ne želiš... Želim Vam srečno pot od Ksantipe do Venerole!

«Mira»: Ste ženska, ki se zaveda in ve, kaj hoče! Polagate skrbno pažnjo na svojo zunanost. Naravna inteligenca, smisel do etike in takt do družbe. Dasi nežna in globoko čuteča, tudi vztrajna in odločna. Včasih po nepotrebnem preobčutljiva. Ste ženska, ki zna ljubiti! Radi sanjariate in kramljate s spomini. Napram družbi ljubezniva, diplomatična, s simpatičnim nastopom! Lep in iskren pozdrav.

Pri šahovski tekmi med Ljubljano in Zagrebom so zmagali ljubljanski šahisti s 6 : 2. Edino partijo, ki so jo Zagrebčani dobili, morajo zahvaliti zagrebškemu Slovencu Jermanu.

Minister za socialno politiko je razrešil dosedanje upravo Borze dela v Ljubljani in imenoval novo. Izmenjani so tudi člani ekspozitur borz dela v Mariboru, Celju in v Murski Soboti.

Dober odgovor.

Upravnik kaznilnice vpraša dva nova kaznjence:

— Pri nas nikdo ne lenari. Vsak kaznjeneec mora izbrati sebi primerno delo. No, kaj bi vi delali, Penko?

— Mizarsko delo.

— In vi Petrovič?

— Jaz bi rad, da bi se izučil za pilota.

Presenečenje.

— Ivan, obljubil si mi, da me boš z nečim presenetil, čim se bom naučila kuhati. No, prosim, zdaj znam izvrstno kuhati.

— No, prav, zdaj bomo pa kuharici odpovedali.